

Projekat finansira
Evropska unija

Empowered lives.
Resilient nations.

Udruženje Svetlost

INOVATIVNI METOD U OMLADINSKIM PROGRAMIMA Skills 4Uth

Program neformalne edukacije na teme:

OMLADINSKI AKTIVIZAM

+

PROFESIONALNA ORIJENTACIJA

=

RAZVIJANJE MEKIH VEŠTINA

Brošura nastala u okviru projekta "Kompetencije u omladinskom radu – Skills4Uth" koji sprovodi Udruženje "Svetlost" u okviru regionalnog programa lokalne demokratije na Zapadnom Balkanu (ReLOaD), koji finansira Evropska unija (EU), a sprovodi Program za razvoj Ujedinjenih nacija (UNDP) u Srbiji.

IMPRESSUM
Brošura Internet izdanje

Ova publikacija je izrađena i objavljena u okviru projekta „Regionalni program lokalne demokratije na Zapadnom Balkanu (ReLOaD)“, koji finansira Evropska unija (EU), a sprovodi Program za razvoj Ujedinjenih nacija (UNDP) u Srbiji.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Udruženja Svetlost i ni na koji način ne odražava stavove Evropske unije (EU), niti Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP).

Projekat finansira
Evropska unija

*Empowered lives.
Resilient nations.*

Sadržaj:

Kratko početno uputstvo	4.
Poglavlje 1	5.
METOD koji postiće aktivizam mladih u zajednici i program profesionalne orijentacije	
Poglavlje 2	6.
Instrukcije korak – po – korak za izvođenje metode	
Poglavlje 3	11.
Studije slučaja za “Situacioni teatar”	
Poglavlje 4	32.
Umetnost fasilitacije	
Poglavlje 5	35.
Ciljevi učenja i metode	

Kratko početno uputstvo

Razvijanje kompetencija omladinskog radnika ili lidera da postane fasilitator u programima neformalne edukacije na teme profesionalne orijentacije mladih i osnaživanje za aktivizam u zajednici:

Priručnik je lak za korišćenje i namenjen je omladinskim radnicima/liderima ili fasilitatorima u procesu razvoja kompetencija mladih potrebnih da efikasno procene probleme sa kojima se mladi suočavaju kao učenici i građani, a istovremeno da budu budu efikasni u pružanju usluga profesionalne orijentacije i kako se aktivirati u zajednici (društvena odgovornost). Iskustvo u učenju će pomeriti mlade ljude iz zone komfora i poboljšati kritičko razmišljanje o svojoj budućnosti, uticati na donošenje odluka i osnažiti ih da konstruišu i prezentuju argumente, a sve u cilju sticanja kompetencija potrebnih za individualni, profesionalni i socijalni razvoj.

Kada omladinski radnik / fasilitator upotrebi inovativnu tehniku iz ovog priručnika, biće u poziciji da ponudi mladima drugačiji metod rada i korišćenje multimedija i teatra kao alata.

Ovo će uticati na bolje razumevanje od strane mladih različitih mekih veština, što će ih pomeriti iz uloge korisnika programa (konzumacija gotovih sadržaja) u ulogu kreatora istih.

Poglavlje 1

Ukratko o Inovativnoj tehnici Skills4Uth

Ovo je inovativan pristup u programima profesionalne orijentacije i aktivizma u zajednici.

Ovaj program je usmeren na rešavanje problema mladih identifikovanih u zajednici i namenjen je omladinskim radnicima / fasilikatorima kako bi bili u poziciji da pružaju usluge profesionalne orijentacije i omladinskog aktivizma.

Pomoću vežbi za samo–procenu, ličnog promišljanja, debata i korišćenja multimedija i teatra kao alata, omladinski radnik / fasilikator pomaže mladima da izaberu načine delovanja u zajednici ili buduće zanimanje i odluče o narednim koracima u formalnom i neformalnom obrazovanju.

Prednosti ovog metoda su, da ćete pomoći ćete mladoj osobi:

a) U delu društvenog aktivizma:

- Da bude solidarna i pomaže drugima.
- Da promoviše društvene i političke koncepte kroz kreativno–umetničke sadržaje.

b) U delu profesionalne orijentacije:

- Da identifikuje: uslove rada, okruženje, ciljani posao / profil, zapošljivost (potreba za zanimanjem na tržištu rada).
- Da dođe u kontakt sa osobom koja obavlja takav posao i da se omogući bolji uvid u posao (upotreba multimedija).
- Da izvrši samoprocenu i identifikuje meke veštine potrebne za željeni posao i aktivno učešće u zajednici (korišćenje pozadinskog alata).
- Da otkrije šta ga blokira na “putu”.
- Da definiše planove za obrazovanje (formalno i neformalno).

Veštine omladinskog radnika / fasilikatora potrebne za izvođenje ove metode:

- Da bude posvećen i poverljiv.
- Da ima razvijene veštine posmatranja.
- Empatija i davanje podrške.
- Kreativnost i pozitivan stav.
- Znati kako ohrabriti i izazvati reakciju.
- Aktivno slušanje, ispitivanje i pružanje povratnih informacija.

Poglavlje 2

Instrukcije korak-po-korak

Metod se sastoji od:

3 koraka u delu aktivizma u zajednici:

- Identifikovati potrebe i probleme u zajednici (Observe) – multimedijalno istraživanje.
- Razmišljanje i planiranje rešenja (ReThink) – kritičko i kreativno promišljanje.
- Akcija ili izvođenje (Act) uz promociju.

Radionica ima pripremni rad u kome učesnici treba da fotografišu jednu fotografiju onoga što im se dopada u gradu i jednu fotografiju nekog problema.

Radionica traje od 120 do 180 minuta:

Upoznavanje – ime i hobi

Razbijanje leda – kolektivni portret

Izgradnja tima – origami – individualno, u paru (ali uz korišćenje samo jedne ruke po učesniku), u grupi da smisle lutkarsku predstavu sa origami lutkama na temu koju izvlače iz šešira

Odabir društvene teme – iz pripremnog rada (jedna po jedna osoba bira fotografiju, koja joj se najmanje dopada i te fotografije se izbacuju dok ne ostane ona koja je najupečatljivija) – to je izabrana društvena tema

Vrednosti – Svaka osoba dobije A4 papir na kome napiše svoje ime i tri vrednosti.

Potom dobiju zadatak da od papira naprave avione, nakon toga se postavе na pistu na zamišljenu liniju i lansiraju svoje avione. Tako se dele u grupe, npr. ako imamo devet pilota, prva tri su u grupi 1, druga tri u grupi 2 i treća tri u grupi 3.

Zadatak je kreativno rešenje društvenog problema definisanog u delu odabir društvene teme – promisliti vrednosti i problem i napraviti 3 fotografije sa porukama.

Diskusija u akvarijumu – 3 rečenice koje će inicirati debatu. Učesnici se pozicioniraju u prostoru između odgovora Slažem se u potpunosti (+) i Ne slažem se u potpunosti (–). Oni koji su najudaljeniji sedaju na dve stolice koje se nalaze u akvarijumu i prezentuju svoje argumente.

Primeri rečenica:

- Deca sa smetnjama u razvoju ne treba da idu u redovnu školu.
- Podržavam gej brakove i usvajanje dece u gej brakovima.
- Abortus treba zakonom zabraniti iz religijskih razloga.
- Diskriminacija u školi je samo prema Romima.

Jedna od rečenica se izabere kao tema za video. Polaznici se podele u dve grupe. Potrebno je da snime i montiraju video rad uz upotrebu besplatnog softvera npr. Kinemastera. Zadatak se pobliže definiše – npr. trajanje videa do 2 minuta, stop motion ili igrani video rad...

Prezentacija radova, plan diseminacije (odnosno distribucije radova na društvene mreže) i follow up ili nastavak.

Evaluacija (može biti 1. vizuelna, 2. uz pomoć upitnika i 3. oralna u krugu)

I od 7 koraka u delu profesionalne orijentacije:

1. Izabrati profesiju online / offline – (mlada osoba sama ili uz pomoć omladinskog radnika)
2. Napraviti video i foto snimke željenog posla – (mlada osoba sama ili uz pomoć omladinskog radnika)
3. Identifikovati meke veštine potrebne za izvođenje željenog posla (mlada osoba uz pomoć omladinskog radnika)
4. Kreiranje priča / studija slučaja – (omladinski radnik)
5. Izvršiti samoprocenu mekih veština koristeći teatar kao alat – (mlada osoba uz pomoć omladinskog radnika)
6. Pomoć u planiranju kurikuluma formalnih i neformalnih programa učenja – (mlada osoba uz pomoć omladinskog radnika)

7. Supervizija odluke o budućoj profesiji – (mlada osoba uz pomoć omladinskog radnika)
U program profesionalne orijentacije je uključena grupa mladih od kojih SAMO jedna osoba vrši samoprocenu i planira buduću karijeru, a ostali mladi stiču meke veštine za aktivizam u zajednici.

Curriculum omladinskog rada u programu profesionalne orijentacije, samoprocene i razvoja mekih veština za aktivno učešće u zajednici

1. korak

Kreirajte grupu mladih (4–8) zainteresovanih za učešće u programu profesionalne orijentacije i aktivizma. Objasnite im da treba da prođu kroz različite segmente tehnike i to:

- Pronalaženje budućeg zaposlenja za jednu osobu iz grupe (metod: istraživanje i diskusija),
- Intervjuisanje osobe koja radi taj posao (video i foto snimanje),
- Učešće u situacionom teatru,
- Izvođenje samoprocene (metod: lična refleksija i refleksija grupe).
- Planiranje buduće karijere (metod: diskusija).

2. korak

Prvi sastanak sa grupom. Organizovati sastanak u prostoru koji oni smatraju sigurnim, gde imaju pristup internetu. Potrebno je kreirati atmosferu poverenja. Ako se članovi grupe ne poznaju organizovati igrice za upoznavanje i izgradnju tima, a ukoliko se poznaju onda igrice za izgradnju tima. Primere igrica (dinamika) možete potražiti na SALTO toolbox sajtu.

Uvedite pitanje za raspravu – Šta žele da rade u životu? Koja će to biti njihova profesija u budućnosti? Ukoliko znaju, pitajte ih zašto baš to žele da rade u budućnosti? Koja im je motivacija? Ako ne znaju, pitajte ih za hobije, uslove rada koji im se dopadaju, dajte im neke sugestije, podržite ih da istražuju online i offline (u direktnom kontaktu).

Zadatak je da izađete sa listom na kojoj se nalazi jedan ili više poslova za jednog ili više učesnika što on/a ili oni smatraju da je njihovo željeno zanimanje/a.

Nije neophodno sve njih uključiti u testiranje. Samo jednu osobu, ostatak grupe će biti osnažen za aktivizam i solidarnost u zajednici. Treba da saznaš da li poznaju nekoga ko radi taj posao koji je na listi. Ako znaju dajte im zadatak da snime video i fotografije i da intervjuišu osobu uz obavezu da postave i ova 3 pitanja:

- Da li je tvoj (Vaš) posao kompetativan/inovativan na tržištu rada i zašto?
- Koje meke veštine su potrebne za izvođenje tog posla?
- Koje formalno i neformalno obrazovanje je potrebno za uspešno izvođenje tog posla?

Ako ne poznaju osobu koja radi taj posao, dajte im zadatak da istraže ko bi mogla da bude ta osoba ili tražite osobu zajedno sa njima. Prilikom intervjuisanja nije potrebno korišćenje profesionalne opreme. Ukoliko nije moguće snimiti video tražite im da urade fotografije i da im ta osoba odgovori usmeno ili pismeno na pitanja koja smo izlistali gore.

Kada izvrše zadatak recite im da vam pošalju link ka videu ili fotografijama i tekstu.

3. korak

Na osnovu informacija iz intervjuja kreirajte situaciju/e za teatar. U poglavlju 3 možete pronaći predloge situacija, ali takodje možete i sami da kreirate situaciju prateći sledeće instrukcije: ne kreirajte situaciju koja je povezana uz izvođenje tog željenog posla, budite kreativni, kreirajte situaciju koja im je poznata ili koja im je inspirativna i dajte osnovna pravila za svaki karakter uključen u izvođenje. Pripremite papir sa informacijama za svaku osobu uključenu u performans, jedna od osoba treba da dobije instrukciju na papiru da ne glumi, da treba da bude on/a u toj situaciji sa pravilima koja treba da prati, ta osoba će biti izbačena iz KOMFORT zone.

4. korak

Drugi susret – radionica

Agenda radionice:

Enerdžajzer 2–5 min;

Team building aktivnost 10–30 minuta (konsultujte web page SALTO YOUTH / Toolbox);

Situacioni teatar (priprema do 5 min, performans maksimalno do 15 min);

Izvođenje samoprocene:

- De–Rolling (izlaženje iz uloge tresući ruke i telo, oslobađanje)

Refleksija i diskusija u 6 koraka:

- **EMOCIONALNI DEO** – Kako si se osećao/la? – svako treba da se izrazi u jednoj do dve reči. Šta misliš o ovoj aktivnosti?
- **AKTIVNOST** – Šta se događalo, šta je bio problem/izazov u ovoj situaciji u kojoj si se našao/la? Šta si učinio/la?
- **PAMĆENJE** – Čega ćeš se sećati?
- **RELACIJA REALNOST–AKTIVNOST** – Koje su veštine potrebne da bi se prevazišao problem/izazov? Budite iskreni, kako (pr)ocenjujete svoje kapacitete vezane za pomenute veštine?
- Da li smatraš da slične veštine trebaš u stvarnom životu i ako možeš da objasniš.
- **ŠTA AKO (+LINK ka REALNOSTI)** – Šta da se dogodilo (dodaj neki element u aktivnost)? Šta bi uradio/la drugačije da možeš da odigraš performans još jedan put?
- **ŠTA JE SLEDEĆE?** – Šta ćeš promeniti u svom životu? Šta ti je potrebno da se izgradiš za profesiju kojom želiš da se baviš, ali i na ličnom i socijalnom planu? Kako da unaprediš svoje meke veštine?

(Nema ograničenje u vremenu);

Izrada plana karijere (cilj, zadaci, plan edukacije – do 60 minuta);

5. korak

Organizuj neformalno okupljanje sa istom grupom na neformalnom mestu da bi dobio/la povratne informacije koliko im je koristila analiza i preporuke za profesionalnu orijentaciju i socijalni aktivizam. Koje druge treninge i radionice trebaju da bi unapredili svoje meke veštine i postali kompetitivni na tržištu rada? Kako mogu da prate njihovo karijerno napredovanje?

Poglavlje 3

Instrukcije:

U svakoj situaciji možeš da povećaš ili smanjiš broj osoba (karaktera) uključenih u implementaciju.

Kada date zadatak instruirate jednu osobu koja će vršiti samoprocenu da ne treba da glumi već da bude on/a u toj situaciji ali da prati napisana pravila.

Kada vidite da je dobar momenat da zaustavite performans recite "Sada se zaledite" i posle 10–30 sekundi recite im da sednu i da proces refleksija i samoprocene može da počne.

Posle svake aktivnosti situacionog teatra pomognite mladima da prođu kroz proces samoprocene. Pitanja su izlistana u Poglavlju 2.

Četvrti korak je implementacija radionice. Možete da pratite naš predlog, ali ste pozvani i sami da planirate i izvodite proces učenja.

Studije slučaja za situacioni teatar

MEKE VEŠTINE o kojima ćete diskutovati posle performansa će zavisi od toga koja scena je izabrana i kako je razvijena od strane učesnika. Ove veštine treba da budu identifikovane od strane osobe koja je bila van komfort zone uz pomoć drugih članova i omladinskog radnika/fasilitatora.

Situacioni teatar

Situacija br. 1 – Kod kuće

Uključene su 4 osobe. Na sceni napraviti raspored kao u kući (dnevna soba, kuhinja, soba...). Majka je u kuhinji, sestra je u svojoj sobi, dečak/devojčica i rođak sa polomljenom nogom sede u dnevnoj sobi. Majka priprema ručak, sestra se oblači za posao, rođak sa polomljenom nogom sedi u fotelji sa nogom podignutom na stolicu i dečak/devojčica radi domaći. Daleko od dečaka/devojčice postaviti sto sa stikerima i olovkom. Ovi će se koristiti za crtanje stvari koje dečak/devojčica treba da donese. Reći mladoj osobi gde je ovaj sto. Zaustaviti situaciju kada prođe tačno 5 minuta.

Individualni zadaci:

DEČAK/DEVOJČICA – Treba da ideš u školu za 5 minuta, ali nisi završio/la svoj domaći koji je da nacrtáš realističan cvet sa dosta detalja. Ti si dobra osoba: odgovorna i želiš da pomogneš drugima i da završiš svoj domaći na vreme. Kada neko traži nešto od tebe, pokušaj da to pronađeš i doneseš toj osobi, ali ako nije moguće pronaći što traže, otiđi do stola sa stikerima i papirom. Nacrtaj na papiru šta ti je osoba tražila i odnesi joj.

SESTRA – Tražiš najbolju odevnu kombinaciju za posao. Pitaj svog brata za mišljenje za odabranu odevnu kombinaciju, cipele, šminku... Sačekaj momenat kada on/ona sedne za sto da završi svoj domaći, da pitaš. Svaki put pitaj za mišljenje o drugom odevnom predmetu (cipele, pantalone, majica, suknja, kosa, ogrlica, broš...).

MAJKA – ti si u žurbi. Moraš da završiš ručak, ali ti treba pomoć. Pitaj svog sina da ti donese neke sastojke za jelo ili posuđe; JEDNO PO JEDNO, sačekaj da dečak sedne za sto da završi domaći, da pitaš.

ROĐAK SA POLOMLJENOM NOGOM – Ti ne možeš da se pomeraš. Pitaj svog rođjaka da ti donese čašu sa vodom, lek (tabletu), novine ili da ti stavi jastuk pod nogu... Sačekaj momenat kada sedne da završi svoj domaći, da pitaš, ali JEDNO PO JEDNO.

Situacioni teatar

Situacija br. 2 – U školi

U učionici su 3 osobe. Na bini napraviti scenu da izgleda kao učionica (stolovi, stolice...).

Individualni zadaci:

PROFESOR – Ti si profesor stranog jezika. Na kraju časa im uvek daješ domaći zadatak, ali ovaj put si u žurbi. Imaš sastanak sa prijateljima u baru prekoputa za dva minuta.

Učenik br. 1 – Sada si na času stranog jezika. Nakon časa potreban ti je savet od profesora zato što nemaš novca da završiš školu. Ti zaista želiš da završiš školu i sutra je poslednji dan za prijavu za školarinu. Želiš da pitaš za moguće donatore i da tražiš pismo preporuke. **ALI INSISTIRAŠ DA PRIČATE NASAMO.**

Učenik br. 2 – Sada si na času stranog jezika. Nakon časa ti treba pomoć od profesora, zato što si upoznao/la jako dobrog dečka/devojku i želiš da mu/joj napišeš pismo na ovom stranom jeziku zato što je on/ona rođen/a u toj zemlji. Kod sebe imaš nacrt pisma i tu osobu ćeš sresti večeras ponovo i ko zna kada drugi put. **INSISTIRAJ DA PRIČAŠ NASAMO SA PROFESOROM.**

Situacioni teatar

Situacija br. 3 – Pljačka

U pljačku su umešane 4 osobe. Na bini, napraviti situaciju kao u stanu.

Zajednički zadatak:

Planirate da opljačkate banku. Veoma dobro se poznajete i pljačku planirate već godinu dana.

Prvo će Osoba br. 1 i vozač otići do banke da poslednji put provere sve. Kada se vrate, započecete razgovor sa svim učesicima o pljački.

Individualni zadaci:

VOZAČ – Ti si osoba koja vozi pljačkaše od stana do banke. Prvo voziš Osobu br. 1 da proveri situaciju, pa voziš nazad u stan. Priključićeš se Osobi br. 1 u razgovoru sa ostalim pljačkašima. Veoma si empatičan/a i veruješ Osobi br. 3. (On/ona je vođa)

Osoba br. 1 – Sa vozačem ćeš otići do banke, proveriti situaciju, dok će te vozač sačekati u kolicima. Vratićete se u stan i reći ostalima da je situacija perfektna. Priključi se razgovoru sa ostalim pljačkašima. Ti definitivno želiš da opljačkaš banku. Ti nisi fleksibilna osoba i imaš problem prihvatanja tuđeg mišljenja. Osoba br. 3 je vođa i njemu/njoj veruješ.

Osoba br. 2 – Ti čekaš u stanu povratak vozača i Osobe br. 1 iz banke. Nakon što Osoba br. 1 saopšti situaciju ti ćeš početi da sumnjaš. Zbog moralnih razloga i straha, ne želiš učestvovati u pljački. Osoba br. 3 je vođa i njemu/njoj veruješ.

Osoba br. 3 – Ti čekaš u stanu povratak vozača i Osobe br. 1. Ti čekaš razgovor između svih članova i tek onda se priključuješ. Ti si vođa i organizator grupe i svi ti veruju.

Situacioni teatar

Situacija br. 4 – U građevinskoj kompaniji

Uključene su 4 osobe. Napraviti scenu na bini da ima kancelariju i gradilište u isto vreme.
Individuani zadaci:

ŠEF – Ti si šef građevinske kompanije i imaš tri zaposlena. Po ugovoru, danas je poslednji dan za izvršenje posla i ako ga danas ne završiš platićeš kaznu. Ako sva tri, trenutno zaposlena rade, posao će biti završen na vreme, ali ako jedan od njih iz privatnih razloga mora napustiti posao, preostala dvojica će morati da ostanu dva sata duže. Posao ne zahteva posebne veštine, nego je običan fizički posao koji svako može obavljati.

DAVID – Ti si jednostavan čovek i zaposlen kao radnik na građevini. Nemaš nikakve planove za večeras. Možda, ćeš popiti pivo i odgledati utakmicu na TV-u i mnogo si umoran.

GOSPODIN LBOVSKI – Ti si radnik na građevini. Mnogo si ljut i nezadovoljan što moraš ostati duže na poslu jer imaš sastanak za sat vremena, nakon posla.

DŽJKOB – Ti si radnik na građevini i dobio si hitan poziv. Javljeno ti je da ti je majka u bolnici i da hitno moraš doći. Pronađi način da napustiš posao ranije bez dobijanja otkaza.

Situacioni teatar

Situacija br. 5 – Na aerodromu

Uključeno je 5 osoba. Napraviti scenu da izgleda kao šalter na aerodromu.
Pravila:

SLUŽBENIK NA ŠALTERU – Ti si službenik i putnike pitaš za razlog putovanja, gde će putovati i koliko će ostati jer postoji sumnja da je jedan putnik krijumčar droge. Probaj da pronađeš ko je ta osoba.

STARIJA GOSPOĐA – Ti si turista iz Nemačke i planiraš da se preseliš u Italiju. Ovaj put planiraš da odsedneš u hotelu u Rimu na 3 nedelje i za to vreme ćeš pokušati da pronađeš stan koji će ti odgovarati da tamo ostaneš tokom zime.

MLADA DEVOJKA – Ti si student iz Španije i u poseti si tetki, kod koje ćeš i odsesti. Tetka živi u ovoj državi. Imaš dečka u Italiji i obožavaš ga. Obećala si mu, da ćeš mu pomoći u transportu neke „hot“ stvari (pretpostavljaš da je droga u pitanju) od Italije do Španije i da će nakon toga on doći u Madrid da zajedno živite.

STUDENT NA RAZMENI – Ti si iz Portugala i ostaćeš u Italiji godinu dana, gde ćeš biti angažovan kao volonter u jednoj Omladinskoj organizaciji. U isto vreme studiras italijanski jezik i literaturu u Lisabonu i želiš poboljšati svoj italijanski jezik. Uključen si u EVS program, Evropske Komisije i troškovi putovanja, boravljenje i džeparac će biti pokriveni programom.

POLJAK – Dolaziš iz Poljske i boravićeš u veoma skupom hotelu u centru Rima, u Rimu si radi poslovnih sastanaka. U žurbi si i jako puno pričaš.

Situacioni teatar

Situacija br. 6 – Prestupna godina

Uključeno je 5 osoba. Napraviti da pozornica izgleda kao sala za sastanke na fakultetu. Na sastanku smo zbog novog pilot programa koji će se zvati „Prestupna godina.“ Ovim programom studentima će bit omogućeno da Prestupnu godinu provedu radeći na polju koje studiraju ili studirajući kao student na razmeni u inostranstvu. Danas, na sastanku imamo nekoliko fakultativnih i univerzitetskih radnika. Svako od vas nam može pomoći da odlučimo da li je neophodno aplicirati za ovaj program „Prestupne godine“ na našem fakultetu ili ne.
Individualni zadaci:

PRESEDNIK UNIVERZITETA – Ti si glava univerziteta i ti treba da započnes diskusiju i kasnije, da doneseš odluku. Postoji nekoliko stvari koje treba da diskutuješ sa studentima i fakultetom. Takođe možeš dodati još koje tačke za diskusiju:

Prestupna godina:

Obavezno (kao pravilo za svakog studenta) ili opcionalno (samo za one koji žele);

Na kojoj godini studija?;

Šta će biti rezultati i kako se mogu meriti?

DEKAN ODSEKA ZA FILOZOFIJU – Smatraš da je svaka odluka ispravna, da student koji odluči da studira u inostranstvu tokom ove godine će steći korisno iskustvo, a oni koji će raditi steći će potrebne praktične veštine za buduću profesiju. Dokaži i obrazloži svoju poentu.

SEKRETAR/ICA DEKANOVE KANCELARIJE (ODSEK ZA MEDICINU) – Uopšte ti se ne sviđa ideja i po tvom mišljenju studenti sa tvog odseka bi trebali učiti bez ikakve Prestupne godine. Dokaži i obrazloži svoju poentu.

DEKAN ODSEKA ZA MATEMATIKU – Sviđa ti se ideja jer smatraš da to pomaže studentima na tvom odseku da pronađu posao tokom Prestupne godine. Dokaži i obrazloži svoju pentu.

PROFESOR FIZIKE – Ti jednu polovinu godine radiš na univerzitetu, a drugu na institutu Nuklearne fizike. U tvom pogledu, Prestupna godina je sjajna prilika da se ode u inostranstvo, ali se plašiš da se neki studenti neće vratiti da uče na univerzitetu. Dokaži i obrazloži svoju poentu.

Situacioni teatar

Situacija br. 7 – Alibi

Sinoć, u tvom gradu, između 18h i 21h ukraden je dijamant iz prodavnice u glavnoj ulici. Dijamant je neprocenjiv i niko ne zna kada je tačno ukraden, ali je sigurno ukraden između 18h i 21h. Dve osobe su sinoć viđene ispred prodavnice i privedene su u policijsku stanicu na saslušanje. Trenutno su oni glavni osumnjičeni i nažalost su u ovoj prostoriji.

Instrukcije za omladinskog radnika/ facilitatora:

Izabrati dva učesnika sa najviše samouverenosti kojima ne smeta da budu osumnjičeni za zločin. Reći im da moraju smisliti priču sa što više detalja (jak alibi), tj. da su bili zajedno i šta su radili između 18h i 21h.

Na primer, mogu reći da su bili u restoranu, jeli ribu, podelili račun i otišli kući autobusom. Priče moraju biti identične i ako nisu, krivi su.

Poslati dva učesnika da izađu iz prostorije i da smisle alibi. Mora biti neoboriv!

Reći ostalim učesnicima da su oni policija i njihov zadatak je da ispituju osumnjičene.

Podeliti grupu preostalih učesnika u dve grupe (policijske stanice). Staviti jednu grupu na jednu stranu prostorije, a drugu na drugu. Tražiti im da smisle pitanja za osumnjičene i da prepoznaju razlike između priča osumnjičenih.

Nakon nekoliko minuta, vratiti osumnjičene u prostoriju sa ostalim učesnicima i staviti ih da sede naspram dve grupe (jedan osumnjičeni naspram jedne grupe, drugi naspram druge).

Reći svakoj grupi da ispita osumnjičenog pripremljenim pitanjima, i nakon 10 minuta, osumnjičeni menjaju ispitivačke grupe (policijske stanice). Dati dovoljno vremena da se ispituju osumnjičeni.

Nakon što su obe policijske stanice ispitale oba osumnjičena, dati stanicama vremena da donesu odluku, da li su osumnjičeni krivi ili ne. Pitati ih da li je bilo razlike u njihovim pričama ili ne.

Pitati učesnike da napišu izveštaj o događaju i da odluče šta će biti kazna.

Situacioni teatar

Situacija br. 8 – Zatrpani

Opšta situacija: Četiri osobe kopaju ugalj u starom rudniku i jedan od njih biva zatrpan kamenjem dok su tražili kvalitetniji ugalj. Ostale tri osobe pokušavaju da ga spasu, ali jedan od njih počinje da paniči zato što je jedan zatrpan i zato što je metan počeo da šišti iz pukotina. Ostale dve osobe pokušavaju da smire situaciju i spasu zarobljenog rudara. Vreme je veoma ograničeno (2min30sek).
Uključene osobe:

Osoba br. 1 – Treba da reaguješ kao što bi reagovao/la u stvarnom događaju, ali ovo su neke smernice: ti si šef smene, rudar već nekoliko godina, imaš iskustva, moraš da smiriš osobu koja paniči i sa ostalima spaseš zatrpanog. Imaš sukob oko vođenja sa Osobom br. 4.

Osoba br. 2 – Prvi dan ti je na poslu i stvari ne idu kako treba. Kao što se ponekad dešava, jedan od tvojih kolega biva zatrpan kamenjem i svi počinju da osećaju metan i svi razmišljate da pobegnute pre nego što metan napuni prostoriju. Srećno!!!

Osoba br. 3 – Ponekad se ljudi posvađaju sa kolegom, imaju jako loš dan na poslu, ali danas si zatrpan kamenjem. Po zabrinutom izgledu kolega vidiš da su svi namirisali metan i da verovatno svi moraju da ti pomognu da bi se kamenje što pre sklonilo, ali ako uskoro ne počnu sklanjati kamenje i ti ćeš dobiti napad panike.

Osoba br. 4 – Treba da reaguješ kao što bi reagovao/la u stvarnoj situaciji, ali ovo su neke smernice: ti si najbolji drug Osobe br. 3 (onaj koji zapravo ima jako loš dan na poslu), treba da smiriš Osobu br. 2 (novog člana tima) i ti imaš sukob oko vođenja sa Osobom br. 1.

Nekada davno, četiri dobra prijatelja koja tek što su završila svoje omladinske razmene odlučuju da postanu honorarni radnici na iskopinama, rudari, ali naravno, pre nego što su ustvari odradili follow up projekta, kao što su i obećali. Zato što im je bio prvi dan na poslu, nisu imali iskustva, kopali su sa velikim drvenim deblima. Ništa nije išlo po planu! Pećina je počela da se urušava, kamenja su svuda padala i jedan od njih je ostao zatrpan na drugoj strani velike stene.

Metan je počeo da šišti i četiri prijatelja su odmah znala da su u velikom problemu. Morali su što pre da pronađu rešenje, pre nego što celo mesto eksplodira. Jedan od njih je počeo da paniči i vrišti, dok su ostale dve osobe pokušale da pronađu rešenje. U međuvremenu zarobljena osoba je, pa... Ostavimo ovako. On je, naravno, ostao zarobljen.

Situacioni teatar

Situacija br. 9 – Saobraćajna nesreća

Opšta situacija: Na autoputu se desila saobraćajna nesreća između tri automobila, osobe koje su umešane u nesreću pokušavaju da reše situaciju jer ima povređenih lica i uništeni su jako skupi automobili. Policija je obavještena i uskoro stiže da proceni situaciju i uhapsi odgovorne za nesreću. Ljudi uključeni u nesreću:

Vozač Mercedes – Upravo si doživeo/la veoma tešku saobraćajnu nesreću na autoputu i tvoj auto je uništen. Očito je da je tvoja greška. Jako si poznat/a i bilo bi veoma loše za tvoju reputaciju da mediji saznaju da si ti prouzročio/la nesreću i da se vest proširi. Imaš puno veza i novac za tebe nije problem. Učinićeš što je potrebno da prebaciš krivicu na Vozača Trabantu. Pokušaćeš da nagovoriš Vozača Golfa.

Vozač Golfa – Upravo si doživeo/la veoma tešku saobraćajnu nesreću na autoputu i tvoj auto je uništen. Svi znaju da je to bila krivica Vozača Mercedes, ali i ti takođe imaš malo udela u tome. Policija će uskoro stići da utvrdi šta se desilo i ko je odgovoran za saobraćajnu nesreću i da ga/je uhapsi. Ponašaj se kao što bi se ponašao/la da ti se ovo stvarno dogodi.

Vozač Trabant – Upravo si doživeo/la veoma tešku saobraćajnu nesreću na autoputu i tvoj auto je uništen. Očigledno je da Vozač Mercedes kriv. Ti si u jako lošoj finansijskoj situaciji, jedva preživljavaš mesec i tvoj automobil je bio sredstvo koje ti je donosilo novac. Imaš zdravstvenih problema, što te tera da mnogo kašlješ, imaš ženu i dete, i jedini si zaposlen u porodici, tako da ne želiš da završiš u zatvoru jer onda oni neće imati šta da jedu. Pokušaćeš da ubediš Vozača Golfa da bude iskren i kaže istinu.

Policajac – Desila se saobraćajna nesreća na autoputu i tvom timu je javljano da što pre dođe na mesto nesreće da proceni situaciju. Moraš pronaći osobu koja je stvarno odgovorna za nesreću. Probaj da glumiš i da u isto vreme, kao ti, odlučiš ko je kriv.

Dodatna pitanja za samoprocenu:

Za vozače automobila – Kako si se osećao/la u svojoj ulozi?

Vozač Mercedes – Kako si se osećao/la okrivljujući pogrešnu osobu? Kako bi, kao ti, zapravo reagovao/la u sličnoj situaciji ako imaš isti socijalni status?

Vozač Golfa – Imaš mnogo opcija, šta si zapravo odlučio/la za sebe da uradiš? Da li je to ispravna odluka koju si doneo/la?

Policajac – Zašto si izabrao/la ovu osobu? Da li je postojala dobra dinamika između vas dvoje?

Situacioni teatar

Situacija br 10 – Ljutiti GON

Opšta situacija: Zmaj Gon se jednog dana probudio i odlučio da je savršen dan da napadne grad u blizini njegove pećine. Raširio je svoja krila i odleteo. Stigavši, počeo je uništavati što je više mogao zgrada i svi stanovnici su od straha bežali. Jednog trenutka, hrabri vojnik istupi i suprostavi mu se noseći mač. U besnom napadu, hrabri vojnik, zaboravi na tvrde neprobojne krljušti zmaja te ga samo zagolica svojim mačem. Na to zmaj lenjo okrenu glavu ka vojniku, otvori čeljusti i svojim crveno–narandžastim plamenom, pretvori vojnika u pepeo. Zmaj, pogledavši u pepeo i videvši preživeli mač, počeo se smejati. Nakon ovoga, Ljutiti Gon, primeti mladu i lepu devojkicu, pomisli da bi bilo lepo imati neko žensko društvo tokom vikenda, zato ispruži svoju prednju nogu i svojim prljavim žutim kandžama zgrabi devojkicu za košulju. Ona vrisnu u panici, ali zmaja ne bi briga za to. Dok je zmaj razmišljao o povratku u svoju pećinu, mršavi građanin sa kratkim pantalonama i bez oklopa stade ispred njega...

Uključene osobe:

Zmaj – Ti si zmaj iz bajke sa zelenom krljušti i ostalim zmajskim atributima. Dosadno ti je, usamljen si i odlučuješ da u svoje slobodno vreme napadneš grad. Dok uživaš u spaljivanju drveća i ostalih stvari, vidiš lepu, mladu devojkicu i odlučiš da bi ti prijalo žensko društvo. Takođe si otvoren za bilo kakvu sugestiju za ubijanje stogodišnje dosade.

Gradski čuvar – Ti si hrabri vojnik u gradu. Kada vidiš kako zmaj napada nedužne, napadaš ga i pokušavaš da ga ubiješ svojim oružjem, sve vreme misleći kako će grad da peva hvalospeve o novom hrabrom heroju koji je ubio zmaja. U svojoj žurbi i uzbuđenju potpuno si zaboravio da zmaj ima jednu sposobnost – bljuvanje vatre. Tako da, umireš nakon što bljune vatru na tebe.

Mudar kineski majstor – Ti si jednostavan i miroljubiv čovek bez oružja ili bilo kakvog umeća ratovanja. Video si zmaja kako uništava grad i pomislio si da bi bila dobra ideja da urazumiš 2000 godišnjeg zmaja. Pokušaj da glumiš sebe što je više moguće.

Lepa devojkica – Ti si obična devojkica koja se šetala gradom. Odjednom, u daljini si videla ogromno zelene boje gušteroliko stvorenje koje ti uništava grad. Kako ti se približava sve više bivaš uplašena, ali pokušavaš da se smiriš. Odlučuješ se da ne trčiš i umreš u njegovom plamenu. Kako ti se približava pokušavaš da ga urazumiš i zaustaviš. Pokušaj da glumiš sebe što više možeš.

Dodatna pitanja za samoprocenu:

Devojkica/Mudar majstor: Da li ste pokušali da sarađujete? Da li mislite da vam je cilj bio isti?

Vojnik: Kako si se to osećao/la znajući od samog početka da šta god da uradiš, nećeš uspeti?

Situacioni teatar

Situacija br. 11 – Savetovanje “Živeti zdravo”

U savetovalištu:

Saveti za savetnika – Kako započeti rečenicu kada nekome želiš dati savet: Trebalo bi da...; Bila bi dobra ideja, ako bi ti...; Da sam ja ti...; Ja bih...; Moraćeš...; Vreme je da...; Zašto ne bi...; Uvek možeš da...; Da li si razmišljao/la o...

Individualni zadaci:

Savetnik: Ti si veoma skup i poznat savetnik i ljudi često dolaze da traže pomoć od tebe. Šta bi bio tvoj savet za gojaznost, zdrav način života, sport, alkohol, cigarete...? Šest osoba ima problem i traže savet, ulazite u kancelariju, jedan po jedan:

Osoba br. 1: Ne mogu više ući u moje pantalone. Šta da uradim, stvarno bi trebalo da smršam koji kilogram?!

Osoba br. 2: Previše sam mršav/a. Šta da uradim da bih se ugojio/la koji kilogram?

Osoba br. 3: Šta da radim? Uvek se osećam umorno.

Osoba br. 4: Šta bi mi trebao da pratim režim Zdravog života?

Osoba br. 5: Šta mislite? Nakon dugog radnog dana, nekoliko piva ne škodi.

Osoba br. 6: Cigarete? Zašto da ne?

Situacioni teatar

Situacija br. 12 – Luda porodica

Uključeno je 6 osoba. Napraviti scenu na bini da izgleda kao soba u kući. Kod kuće si. Nedelja je. Svi žele da se odmore ili rade šta žele. Majka uvek komanduje. Dva minuta za pripremanje uloga i deset za izvođenje.
Uloge:

Baka – Smatraš da su svi, osim tebe (naravno), ljudi u porodici i da će, možda postati mudriji kada ostare, kao i ti. Ponekad si u mogućnosti, u zavisnosti od raspoloženja, da im pomogneš u komunikaciji i rešavanju njihovih problema. Rečenice koje možeš koristiti: Smirite se svi; Reci mi šta nije u redu; Mislim da bi trebalo...

Otac – Želiš biti kul tata, voliš da se igraš i šališ sa svojom decom. Ne voliš da budeš strog prema njima. Ne razumeš, kako stariji sin voli toliko da uči. Misliš da je previše ozbiljan. Rečenice koje možeš koristiti: Hej sine, kako ide? Hajde da igramo jednu porodičnu igru.

Majka – Želiš da ti deca rastu sigurno i zdravo, tako da si jako stroga prema njima. Volela bi da ti ćerka uči koliko i njen brat. Rečenice koje možeš koristiti: Jedi povrće! Večeras moraš raspripremiti svoju sobu. Zašto? Zato što ja tako kažem. Ja znam šta je dobro za tebe.

Dečak tinejdžer – Ti voliš da svoje vreme provodiš sam i da čitaš knjige. Tvoja majka misli da je to dobro, ali ona te često tera da radiš kućne poslove i jedeš hranu koju ne voliš. Rečenice koje možeš koristiti: Zašto to moram da uradim? Samo me ostavi na miru. Ti me ne razumeš.

Devojčica tinejdžer – Ti voliš da treniraš, ali imaš malo vremena jer te majka uvek tera da učiš i čuvaš mlađeg brata. Voliš mlađeg brata, ali je jako naporan. Barem tvoj otac voli da trenira sa tobom. Rečenice koje možeš koristiti: Mali, prestani. Mogu li da idem na odbojku sa prijateljima? Ali mama, tata mi je rekao da mogu da idem.

Mlađi brat – Misliš da je najzanimljivija igra na svetu dosadivati starijem bratu i sestri. Voliš da pevaš jako glasno kada oni uče, kradeš im stvari, da ih ocinkariš kod majke... Rečenice koje možeš koristiti: Dosadno mi je; Mama, sestra nije završila domaći; Mogu li dobiti čokoladicu?

Situacioni teatar

Situacija br. 13 – Problem u školi (prvi deo)

Osnovna škola iz XY grada trenutno ima 637 učenika. Ova škola je osnovana pre 50 godina i smatra se najboljom školom u gradu.

Situacija: Svi prisutni učenici su uključeni u pljačku Zlatare. Ukradene su 2 zlatne narukvice, 2 dijamantska prstena i srebrni lančić. Direktor je svestan situacije i zato se dogovorio sa vlasnikom prodavnice da se slučaj ne prijavi policiji, ako se ukradene stvari pronađu i vrate.

Trenutno je samo jedna zlatna narukvica vraćena. Sastanak koji imate je o vraćanju ukradenih stvari vlasniku. U suprotnom će sve prijaviti policiji.

Najvažnija stvar o kojoj ćete raspravljati i na kraju doneti odluku, je o tome da li će ovi učenici nastaviti školovanje u ovoj školi ili će biti izbačeni.

Pravila igre:

Vlasnik zlatare – 48 godina, samac koji je uložio dosta vremena i novca u svoju zlataru. Odrastao je u siromaštvu, otac mu je bio alkoholičar i često ga je tukao. Još u detinjstvu se zakleo da nikada neće tući decu, ali on nema svoju.

On smatra da deca koja čine zločin treba da budu kažnjena i izbačena iz škole, jer ne postoji ni jedan drugi način borbe protiv kriminala. On želi nazad svoj nakit i ako mu se vrati sav ukradeni nakit, podržaće njihov ostanak u školi i ništa neće reći policiji.

Socijalna radnica gđa Beti – Ona je odrasla u velikoj porodici sa dve sestre i jednim bratom. Ovo nije prvi put da se susreće sa ovom decom i zna ih jako dobro. Njena uloga u igri je da na bilo koji način pomogne deci u izbegavanju kriminala i da ga ne čine.

Školski savetnik gđin Džonson – 26 godina, samac, njegov primarni interes je karijera i razmišlja isto kao i vlasnik zlatare. Ne želi dublje ulaziti u raspravu i samo podržava vlasnika. On ima mlađeg brata i misli da on nikada tako nešto ne bi učinio. Pokušava da sredi da deca budu izbačena jer ako ostanu, loše stvari bi se mogle dešavati u školi.

Školski direktor gđin Džek – 30 godina. Njegova glavna motivacija je da pregovara sa svima jer ako se desi incident u školi ili sa đacima škole, rejting škole će pasti i on će biti otpušten. Ako reši ovaj problem, njegov rejting u društvu će porasti i imaće veće šanse da radi u Ministarstvu obrazovanja. On je odgovoran da vodi ceo proces.

Dete 1. Bil – 16 godina, imaš starijeg brata koji je izgubio nešto novca na kocki i naterao te je da potražiš neke prijatelje koji će ti pomoći u pljački Zlatare. Pronašao si neke od svojih drugova iz odeljenja kojima takođe treba novac i sa starijim bratom si isplanirao da pokradete Zlataru. U školi si odličan učenik i ako budeš izbačen iz škole nećeš moći da dobiješ dobro obrazovanje jer ovo je jedina dobra škola u tvom regionu. Od ukradenih stvari, kod tebe je 1 narukvica.

Dete 2. Deni – 16 godina, tvoja majka je umrla i tvoj otac mnogo pije, ponekad te i tuče. Imaš finansijskih problema, ne možeš da kupiš hranu i knjige i jako često gladuješ. Bil i ti niste dobri drugovi, jedino idete zajedno u isti razred. Dosta ti je nasilja i diskriminacije među drugom decom i zato činiš ovaj zločin. Uvek tražiš neku hranu, nosiš istu iscepanu odeću koja uvek ima iste rupe i zbog toga često bivaš pretučen. Imao si jednu narukvicu koju si vratio i imaš 1 prsten. Treba da prodaš prsten i kupiš nešto odeće, hranu i knjige. Za to ti je potrebno 200 dolara. Ako budeš izbačen iz škole, nikada nećeš nastaviti sa školovanjem.

Situacioni teatar

Situacija br. 13 – Problem u školi (drugi deo)

Dete 3. Artur – 16 godina, Bilov najbolji drug. Tvoji roditelji nemaju vremena za tebe jer rade po ceo dan i veoma su umorni. Da bi im skrenuo pažnju, a i da bi pomogao prijatelju, odlučuješ se za pljačku. Nije te briga šta će se dalje desiti i ne želiš bilo šta da vratiš nazad.

Dete 4. Alison – 16 godina. Ti si najbolji učenik u odeljenju, nije sigurno da li ćeš dobiti stipendiju i imaš nisko samopoverenje. Živiš sa bakom, tvoji roditelji su umrli u saobraćajnoj nesreći. Mrziš ovaj grad i želiš da živiš negde drugde, ali ako budeš izbačena iz škole nikada nećeš moći ispuniti svoje snove. Ti imaš jedan dijamantski prsten i srebrni lanac. Pokušavaš da izbegneš sve odgovornosti i pokušavaš da se oslobodiš krivice čak i ako tvoji prijatelji završe u zatvoru.

Pitanja za razmišljanje:

Koliko udobno si se osećao/la u svojoj koži?

Recite mi po jednu reč, kako ste se osećali tokom izvodbe ove situacije?

Da li misliš da si se potpuno upustio/la u ulogu?

Koje veštine su ti pomogle da ispravno reaguješ u ovom situaciji?

Situacioni teatar

Situacija br. 14 – Toranj

Bio jednom jedan kralj koji je hteo da napravi toranj. Obećao je neke poklone ako se posao završi na vreme. Pitao je svoje građane da ga naprave, ali među njima je bilo nekoliko ljudi koji su se ponašali drugačije:

Osoba 1 – Glumiš polako sa ozbiljnom i tužnom facom i sačekaćeš 5 sekundi pre bilo kakve glume ili reagovanja. Ti si konstruktor i zadužen si za izgradnju tornja od 2 metra koristeći 30 listova papira i traku, ali možeš uraditi kulu, samo ako se 2/3 grupe složi u načinu pravljenja.

Osoba 2 – ova osoba daje suprotne odgovore na pitanja i ona je protiv.

Osobe 3 i 4 – su prisiljene da sede na stolici bez mogućnosti da ustanu. One mogu da pričaju, ali ne mogu da pomeraju svoja tela.

Ostali građani mogu pomoći, ali samo onda kada to konstruktor sam traži i mogu odraditi samo jedan korak u konstrukciji.

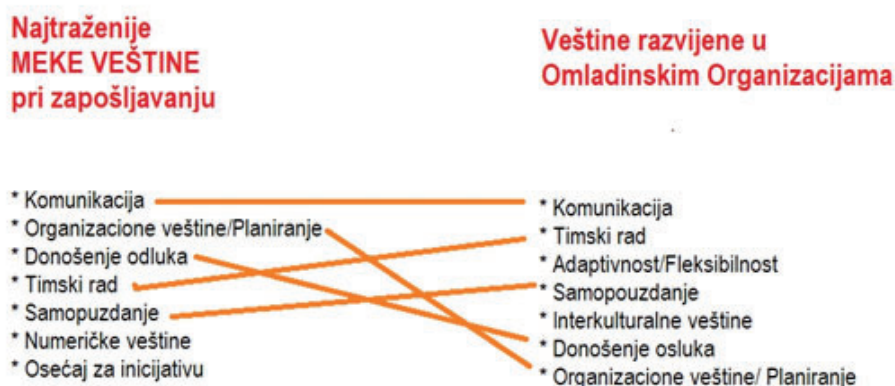
10 minuta da se završi toranj.

Za razmišljanje: očekujemo da će grupa napraviti toranj isključujući osobe sa hendikepom, jer će oni usporiti proces i ponašati kao da ih nije briga za proces.

Situacioni teatar

Situacija br. 15 – Veštine zapošljavanja

Početi sa prezentacijom o veštinama zapošljavanja, povezivajući veštine koje su potrebne na tržištu rada sa veštinama razvijenim kroz volontiranje.

Nakon toga učesnici će se upoznati sa 5 osoba u sledećim ulogama:

Menadžer ljudskih resursa u kompaniji; Roditelj; Sekretar/ica na univerzitetu; Predstavnik Nevladinog sektora, Donator/sponzor

Dva učesnika će dobiti parče papira na kojem je izlistano 5 osoba i njihove lokacije i za 1 sat moraju da posete najmanje 3 osobe.

Ciljevi posete su:

Menadžer ljudskih resursa u kompaniji: da se prijavi za posao i da ubedi menadžera da su veštine koje je razvio/la volontiranjem korisne.

Roditelj: ubediti svog roditelja da volontiranje nije gubljenje vremena i da ne utiče na ocene u školi ili na fakultetu i da su veštine koje su razvijene volontiranjem korisne.

Sekretar/ica na univerzitetu: ubediti sekretara/icu da veštine koje su razvijene tokom volontiranja daju veću vrednost njegovoj/njenoj aplikaciji za univerzitet.

Predstavnik Nevladinog sektora: ubediti predstavnika da on/ona ima iskustva potrebnog da se priključi organizaciji.

Donator: ubediti donatora da je tvoje iskustvo u volontiranju korisno i da ti zaslužuješ donaciju potrebnu za tvoju projektnu ideju.

Pitanja za razmišljanje mogu biti:

Šta si naučio/la iz ove aktivnosti?

Koliko je bilo teško da drugi ljudi prepoznaju veštine koje si stekao/la volontirajući?

Ko ti je bio/la najteža osoba za ubediti?

Ko ti je bio/la najlakša osoba za ubediti?

Šta bismo mogli uraditi da povećamo prepoznavanje ovih veština koje smo stekli volontiranjem (označiti ih u svom CV-u, interakcija između poslovnog i NVO sektora...)

Situacioni teatar

Situacija br. 16 – Podrška korisnika

Džon, menadžer podrške korisnicima za Mythco Technologies (omladinski radnik/facilitator u ovoj situaciji), spaja dve grupe: Grupa A predstavlja predstavnike korisničkog servisa; Grupa B predstavlja korisnika.

Zadatak za Grupu A – U ovoj situaciji, korisnik je jedan od najistaknutijih korisnika kompanije Mythco koji čini skoro 15% od ukupnog prihoda kompanije. Mythco im je u dva navrata prodao ne tako dobar softverski proizvod. Ukratko, kompanija ne može sebi priuštiti da izgubi ovaj posao!

Zadatak za Grupu B – Nedavno je korisnik dobio softverski proizvod koji nije zadovoljavao očekivanja. Iako korisnik ima dugogodišnji odnos sa Mythco, umoran je, jer im je kompanija, čak u dva navrata, prodala ne tako dobar softverski proizvod. Jasnije, korisnikov odnos sa Mythco-m je u problemu.

Grupe imaju nekoliko minuta za razmišljanje.

Svaka grupa šalje jednog predstavnika. Tokom procesa igre, predstavnik može dobiti podršku tima i svaki tim može uzeti timeout i pregrupisati se ako je potrebno.

Moguće je promeniti scenarija nekoliko puta, počevši od "kupca" koji se ponaša prijatno do kada uopšte nije prijatan.

Tokom izlaganja, grupe raspravljaju o strategijama i rešenjima koji su glumci izveli i kako se one mogu primeniti u stvarnom životu.

Situacioni teatar

Situacija br. 17 – Klinika za mentalne bolesti

Scena se dešava u klinici koja je specijalizovana za sve mentalne probleme, ali najviše za one koji imaju poremećaj podvojene ličnosti. U vodiču su sve uloge široko opisane, ali performans mora teći po sledećim pravilima:

Prvi deo: Uloga 1. i Uloga 2. su u jednoj sobi interaktivuju od samog početka aktivnosti.

Drugi deo: Uloga 3. i Uloga 4. će ući u sobu i nastaviti sa interakcijom.

Uloga 1. – Posetilac/Želi da bude pacijent

Budi svoj/a, ali si u sledećoj situaciji već nekoliko meseci. Zaista si imao/la jako težak period u životu – umro ti je pas, žena/muž te je ostavila/o zbog mlađe/g, saznao/la si da ti je sin gej i imaš mnogo problema na poslu – administracija u opštini. Tako da si odlučio/la, nakon savetovanja sa prijateljima da posetiš psihologa u lokalnoj mentalnoj klinici. Imaš zakazano kod specijaliste na klinici da bi razgovarao/la o svojim problemima da bi se osećao/la bolje.

Uloga 2. – Pacijent / Lažni psiholog

Zoveš se Džoni i patiš od poremećaja podvojene ličnosti (tj. Alter ego) i u mentalnoj klinici si radi svojih tretmana. Svaki dan voliš da budeš u drugoj koži (promeniš ličnost) i danas se pretvaraš da si omiljeni doktor na klinici – Psiholog Dr. Smit. Ko god dođe u kliniku, pričaš sa njima i na isti način pokušavaš da ih “izlečiš” – prvo ih pitaš razumna pitanja kao pravi psiholog i nakon nekoliko minuta ih pitaš da urade nešto jako glupo.

Uloga 3. – Psiholog, doktor u mentalnoj klinici

Ti si Dr. Smit – radiš u mentalnoj instituciji i specijalista si za pacijente sa poremećajem podvojene ličnosti, koji pričaju za sebe da su neka druga osoba. Danas očekuješ jednog pacijenta da dođe na kliniku i tvoja ideja je da ga spojiš sa svojim omiljenim pacijentom sa poremećajem – Džonijem. Imaš dugogodišnje iskustvo u praksi i znaš da tvoj pacijent može izmisliti bilo koji karakter i pretvarati se da je stvaran. Tvoj zadatak je da ih pažljivo slušaš, šta god da kažu i da ih nagovoriš da se vrate u sobu i popiju tablete. Ako ne možeš da ih nateráš rečima da odu, pozivaš osoblje da ti uz pomoć sile, pomogne.

Uloga 4. – Medicinski brat

Ti si jak čovek koji radi kao medicinski brat u lokalnoj mentalnoj klinici. Radiš zajedno sa Dr. Smitom (Psiholog) i postoje situacije u kojima ti moraš da koristiš silu da bi mu pomogao sa pacijentima, koji neće da odu do sobe i uzmu svoje pilule. Ti si stidljiva i tiha osoba, ali kada Dr. Smit zatraži pomoć, ti si odmah tu. Ne obraćaš toliko pažnju na pacijente na klinici – tu su razni ljudi sa drugačijim mentalnim poremećajima i jako često pričaju nepovezano, tako da samo komuniciraš sa Dr. Smitom.

Situacioni teatar

Situacija br. 18 – Problemi sa motorom Aviona

Let LO556 leti iz Londona do Istanbula. Na visini od 10.107m, negde iznad Alpa, motor br. 2 prestaje sa radom. Kapetan Prajs je saopštio putnicima da postoji problem sa motorom, ali da se trudi da ga popravi. Neki od putnika su ljuti, neki prestravljeni i na najhrabrijima tj. stjuardesama je da ih smire, kako bi kapetan mogao popraviti motor na vreme. Već neko vreme u avionu su se osećale turbulencije, ali neočekivano avion uleće u oluju, što dovodi do većeg mrdanja aviona i do veće tenzije među putnicima.

Sve zavisi od stjuardesa:

Dobro – Sve završeno na vreme, tako da... ušteda na vremenu.

Loše – Avion pada

Kapetan – Iza sebe imaš 500 letova, ali ovaj put jedan od motora je zakazao. Možeš ga popraviti, sve dok nisi uznemiravan. Ne zaboravi da kažeš koju reč sigurnosti, ako putnici ne veruju stjuardesama.

Ljuti putnik – Kada kapetan saopšti kako stvari stoje, nisi zadovoljan/na. Naprotiv, ti si besan/na. verovatno si besan/na jer će avion možda pasti, kapetan nije rekao puno o problemu, ti želiš da pričaš sa kapetanom, voliš svoj život, možda imaš još nekoga iz porodice na letu i bespomoćni su.

Uplašeni putnik – Kada kapetan saopšti svima kako stoje stvari, ti nisi zadovoljan/na. Osetio/la si žmarce i oblivanje hladnog znoja, i odjednom, napad panike. Verovatno si uplašen/na jer će avion možda pasti, užasavaš se visina i leta. Voliš svoj život i osećaš se bespomoćno. Nadaš se da će ti neko pomoći tokom napada panike.

Stjuardesa – Kapetan je saopštio situaciju, i neki od putnika nisu zadovoljni njome. Tvoj zadatak je da smiriš, oba, ljutog i uplašenog putnika tako da kapetan može popraviti motor na vreme. Plus, radi sve ono što radiš i stvarnom životu.

Situacioni teatar

Situacija br. 19 – Jutarnji sastanak u kompaniji

Jutarnji sastanak u kompaniji uključuje šefa, 3 radnika i čistačicu čije mesto nije tu. Sastanak je u haosu. Dva radnika su indiferentna, nezainteresovana i međusobno kooperativna, dok je jedan fokusiran na posao i pokušava da popravi radnu atmosferu. Čistačica ulazi na sastanak i počinje da pita nebitna pitanja i pitanja nevezana za temu sastanka.

Osoba br. 1 – Šef u državnoj kompaniji. Situacija mora biti držana pod kontrolom i mora se vratiti u radni red. Ova osoba se ponaša kao što bi se ponašao/la u stvarnoj životnoj situaciji.

Osoba br. 2 – Radnik, totalno nezainteresovan za svoj posao, sklon uzaludnom trošenju vremena i generalno lenj/a, ali jako plašljiv/a na stvari poput smanjenja plate, suspenzije i izostanka sa posla. Ova i Osoba br. 3 kooperiraju u svojim aferama.

Osoba br. 3 – Radnik, totalno nezainteresovan za svoj posao, sklon uzaludnom trošenju vremena i generalno lenj/a, ali jako plašljiv/a na stvari poput smanjenja plate, suspenzije i izostanka sa posla. Ova i Osoba br. 2 kooperiraju u svojim aferama.

Osoba br. 4 – Radnik koji je fokusiran na ispunjavanje obaveza u kompaniji. Entuzijastičan/na i nema problema da radi. Ova osoba pritiska šefa da završi set radnih zadataka i generalno proba da popravi radnu atmosferu.

Osoba br. 5 – Čistačica koja se uvek žali, upada na jutarnji sastanak i tamo ostaje iako nije pozvana, a i tamo ne bi trebalo da bude. Prekida sastanak sa temama koje nisu teme sastanka, takodje jako plašljiva na stvari poput smanjenje plate, suspenzije i izostanka sa posla.

Poglavlje br. 4

Umetnost fasilitacije radionica

Planiranje

- Uključite i koristite različite aktivnosti. Učesnici imaju različite stilove učenja.
  - Obratite pažnju na tempo i vreme
- Različito tempo i vrsta aktivnosti će pomoći u podsticanju učenja.
- Da li ćete predstaviti potpuno nove informacije grupi?
- Ako hoćete, možda ćete želeti dati više vremena za diskusiju i razmišljanje kako bi učenici mogli probati i reflektovati nove informacije.
- Da li radite sa decom ili odraslima?
- Deca imaju potrebu za više raznolikosti i čestih promena tempa, dok odrasli se mogu fokusirati na veću dužinu trajanja.
- Pripremite se potrebnim zalihama materijala i aktivnosti.
- Proverite flipčart papire, PDF prezentacije i druga vizuelna pomagala da li su tačna i čitljiva.
- Unapred vežbajte tehnike koje ćete koristiti, tako da ne biste postali previše nervozni ili se izgubili u razmišljanju. Vizuelizujte celu sesiju – zamislite kako ćete urediti prostoriju, šta ćete reći, kako ćete izvršiti prelazak sa jedne aktivnosti na drugu, itd.
  - Napišite kratke napomene na kartici na koju ćete se kratko pozvati tokom sesije.

Implementacija

- Budite sigurni. Osmeh.
  - Komunicirajte sa entuzijazmom i uključite učesnike u aktivnost. Izrazite pravo interesovanje za doprinos svakog pojedinca u diskusiji.
  - Govorite glasno i dovoljno jasno da svi mogu lako da vas čuju i razumeju – pogotovo ako se vi ili učesnici borite sa stranim jezikom.
  - Koristite otvorena pitanja, a ne zatvorena pitanja.
- Otvorena pitanja pozivaju na diskusiju i kritičko razmišljanje, dok zatvorena pitanja izazivaju kratke odgovore.
- Na primer, otvoreno pitanje: “Kako možemo podstaći Mariju da učestvuje na časovima sa više komentara?” Zatvoreno pitanje: “Da li mislite da je Marija sposobna da učestvuje u diskusijama u razredu?” Može ograničiti učenike na odgovor od jedno reči ili jedne rečenice.
- Podstičite diskusiju između učesnika umesto između učesnika i sebe. To možete učiniti preusmeravanjem pitanja na celu grupu, možda rekavši: “Šta mislite o predlogu gospodina Milana?”
  - Koristite diskusije u malim grupama kako biste podstakli veću komunikaciju i učešće. Možete formirati male grupe na različite načine.
  - Brojite do broja koliko želite grupa više puta i dobićete grupe.
  - Zamolite ljude da se sami odaberu u grupe sa ljudima koje ne znaju.
  - Napišite različite boje ili hranu na kartama i kažite učesnicima da odu do one karte koja im se najviše dopada.
  - Ako radite na određenim temama, možete da zapišete različite izbore tema, tako da učesnici mogu sami odabrati grupe prema temi koja odgovara njima.
  - Koristite svoj glas, energiju ili “prisustvo” i tišinu da biste grupu usredsredili.
  - Dopustite učesnicima da znaju kada naučite nešto novo od njih.
  - Pišite čitljivo u tamnim bojama. Pomaže i korišćenje naizmenično dve boje na flipčartu ili tabli.

Praćenje

- Nakon sesije ili radionice, ostavite malo vremena za razmišljanje.
- Razmislite o tome šta je dobro funkcionisalo i šta se može poboljšati u budućnosti.

Koji delovi sesije su dobro prošli?

Da li je bilo nekih trenutaka ili situacija u kojima ste stvarno trebali biti fasilitator?

Šta ste naučili o sebi? O grupi?

Kako možete da se izgradite u radu?

- Odmah nakon sesije, dodajte svoje refleksije i reakcije na sesiju na dnu vaših beleški, tako da su tu za vas sledeći put kada to radite.
- Prikupite sve napomene, povratne informacije, rezultate evaluacije ili akcione planove i podelite ih učesnicima, po potrebi.

Dinamika grupe

Kao što smo ranije primetili, jedan od najizazovnijih aspekata je osnaživanje učesnika da preuzmu kontrolu nad vlastitim učenjem.

Efektivni fasilitatori kapitalizuju trenutke podučavanja i stvaraju mogućnosti za angažovanje učesnika.

Podsticanje, prepoznavanje i omogućavanje tih trenutaka je u velikoj meri funkcija razumevanja i upravljanja dinamikom grupe.

Saveti za podsticanje zdrave dinamike grupe

- Podsticati otvorenu diskusiju – Učesnici treba da znaju da se ne moraju složiti sa stavovima drugih. Budite jasni da su slobodni da dođu do sopstvenih zaključaka, saznaju šta žele naučiti i odbaciti ono sa čime se ne slažu. Istovremeno, pokušajte da zadržite grupu na putu, tako što ćete ih obavestiti o tome kada je vreme da se krene dalje.
- Prekidajte dugotrajne diskusije ljubazno – interesantne diskusije moraju ponekad biti skraćene kako bi se poštovali vremenski okviri ili da se otvore i druge važne teme. Ako je nekoliko ljudi nagovestilo da i dalje imaju nešto da kažu, možete reći nešto poput: “Dobro, prvo Jovan, onda Lidija, onda Mira, i tada ćemo morati da nastavimo, jer nemamo mnogo vremena.” Ovo je efikasnije od pokušaja da se diskusija okonča.
- Kada cela grupa čuti – kada ljudi osećaju oklevanje da govore, ili kada je vruće ili su umorni, možda ćete imati poteškoća da počnete diskusiju. Ako postavite pitanje i niko ne odgovara, sačekajte tako što ćete brojati do pet veoma sporo za sebe. Budite zadovoljni sa tišinom. Ako niko ne odgovori, osmeh, preformulišite pitanje i sačekajte ponovo. Ako diskusija nastavlja da bude spora, razmislite o korišćenju “buzz grupa” u kojima učesnici razgovaraju o pitanju sa partnerom nekoliko minuta. Zatim idite po sobi, pitajte nekoliko parova šta oni imaju da kažu kao rezultat diskusije. Ili, da ljudi pojedinačno napišu kratke zabeleške i onda pitajte da li neko želi da podeli, ako ne želi nastavite dalje bez forsiranja.

Često će grupa imati jedan ili dva visoko vokalna učesnika koji imaju tendenciju da dominiraju u diskusiji, kao i nekoliko onih koji izgledaju zainteresovani, ali zadržavaju svoje ideje za sebe. Možete grupisati grupu nešto bolje ako pokušate nešto od sledećeg:

- Ne forsirajte tihe da razgovaraju prozivajući ih. Ljudi imaju različite stilove učenja. Neki više vole da mirno razmišljaju, a ne da javno govore o prvoj misli.
- Često menjajte sastav malih grupa. Na taj način, tiši ljudi će se na kraju susresti sa drugim tihim tipovima i biti u mogućnosti da progovore, dok će se govornici sastati i biti izazvani da slušaju.
- U velikoj diskusiji grupe (plenarno), nakon što tražite ideje o nekoj temi, zamolite učesnike da izaberu jednu ili dve ideje pre nego što bilo ko govori, zatim idite po sobi i zamolite svaku osobu da pročita jednu ideju.
- Pratite govor tela. Ljudi koji su spremni za ideje često sede napred, ili traže kontakt očima ili se pomeraju na mestu dok druga osoba govori.

- Ako učesnik zaista počinje da dominira u diskusiji, razgovarajte s tom osobom nakon sesije i zamolite ga za pomoć kako biste ohrabрили druge da govore.
- Zapamtite da razlog što neka osoba ne govori može biti kulturna različitost ili rezultat rodних uloga u zajednici.

Poglavlje br. 5

Ciljevi učenja i metode

Neformalno obrazovanje – strukturirano i planirano, izvaninstitucionalno obrazovanje
Danas je neformalno učenje široko rasprostranjena praksa sa bezbroj mogućnosti. Svakog se dana otvaraju novi javni pozivi za učešće na treninzima, razmenama, konferencijama i volonterskoj praksi u zemlji i inostranstvu. Ovo obrazovanje je sinergija kulturnih, obrazovnih i kreativnih iskustava koja vas podstiču da se više uključite i da neprestano tražite nova znanja.

3H pristup u učenju podrazumeva kombinaciju sledećih elemenata što pozitivno utiče na kvalitet učenja i stečenog znanja.

Head (znanje) – Intelektualno

Hands (veštine) – Praktično

Hearth (stavovi) – Emocionalno

UČENJE POČINJE SA PRESTANKOM TVOJE KOMFORT ZONE!

Glavni cilj učenja unutar programa NFE u omladinskom radu:

Poboljšati uticaj principa i metoda neformalne edukacije (NFE) u osnaživanju mladih kao stvarnih aktera u društvu (od lokalnog do evropskog nivoa).

.... i još konkretnije....

- Učiniti da učesnici razumeju i reflektuju kompetencije stečene u neformalnom obrazovanju kroz eksperimentisanje različitih vrsta neformalnih aktivnosti.
- Istražiti komplementarnost između formalnog i neformalnog sektora učenja.
- Preispitati našu praksu u omladinskom radu.

Koraci u planiranju i implementaciji programa neformalne edukacije:

- OTKRITI (sadržaj programa neformalne edukacije)
- ISTRAŽITI KONCEPT NEFORMALNE EDUKACIJE
- APLICIRATI KONCEPT, IZVODITI AKTIVNOSTI
- UKLJUČENOST U PEDAGOŠKI PROCES
- ISHODI UČENJA, SAMO–PROCENA, TRANSFER U REALNOST

Kolbov metod za PREPOZNAVANJE naučenog

- Konkretizacija (Šta se dešavalo?)
- Refleksija (Kako se osećaš?)
- Konceptualizacija (Šta si naučio/la? Da li možeš da zamisliš ovu situaciju u stvarnom životu?)
- Aplikacija (Kako ćeš koristiti stečene kompetencije (znanja, veštine, stavovi)?)

DOBAR NAČIN ZA RAZUMEVANJE I SAMOPROCENU JE KROZ KORIŠĆENJE YOUTHPASS sertifikata.

Youthpass predstavlja proces aktivnog promišljanja o onome što si naučio/la, kao i mogućnost da sve to zapišeš i upotrebiš putem sertifikata koji opisuje tvoje kompetencije stečene tokom učešća u programu neformalne edukacije (za sada se izdaje kao sertifikat samo za učešće u Erasmus+ projektima, ali se može koristiti za prepoznavanje kompetencija u svim omladinskim programima neformalne edukacije).

YOUTHWORK WORKS

Udruženje Svetlost